

Regeringens proposition

1983/84: 115

om gäststuderande i högskolan;

beslutad den 23 februari 1984.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för de åtgärder eller de ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

LENA HJELM-WALLÉN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att utomnordiska gäststuderande skall antas till såväl preparandutbildning i svenska m. m. som grundläggande högskoleutbildning före inresan till Sverige och att denna antagning skall göras samtidigt med att den studerandes ansökan om uppehållstillstånd prövas. Preparandutbildningen föreslås ersätta nuvarande kurser i svenska för utländska studerande. Utbildningen föreslås ha högskolan som huvudman och i princip stå öppen endast för utomnordiska gäststuderande.

Vidare föreslås att högst omkring 20 procent av det totala antalet utomnordiska gäststuderande som varje år antas till grundläggande högskoleutbildning får komma från ett och samma land.

De föreslagna förändringarna avses träda i kraft den 1 juli 1985.

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-02-23

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom.

Föredragande: statsrådet Hjelm-Wallén

Proposition om gäststuderande i högskolan

---

1 Inledning

Kurser i svenska för utländska studerande, avsedda att ge behörighet för högskolestudier, har sedan budgetåret 1968/69 anordnats vid universiteten.

Regeringen uppdrog den 29 maj 1975 åt skolöverstyrelsen (SÖ) att i samråd med dåvarande universitetskanslersämbetet (UKÄ) utarbeta förslag om vägar för studerande med utländsk förutbildning att inhämta kunskaper i svenska och engelska motsvarande vad som krävs för allmän behörighet till högskolan. SÖ och UKÄ tillsatte en arbetsgrupp för att utreda frågan. De av UKÄ utsedda ledamöterna i gruppen avgav gemensam reservation. SÖ överlämnade i augusti 1976 såsom sitt förslag arbetsgruppens rapport – Behörighetsgivande förutbildning för utländska studerande – till regeringen. Senare i augusti samma år överlämnade UKÄ en skrivelse om bl. a. det organisatoriska ansvaret för anordnande av behörighetsgivande förutbildning.

Efter bemyndigande av regeringen tillkallade min företrädare i april 1978 en kommitté för att utreda vissa frågor rörande utländska studerande. Den antog namnet gäststuderandekommittén. Kommittén avlämnade i juni 1981 sitt betänkande (DsU 1981:8) Utländsk studerande i Sverige. Samtidigt med betänkandet överlämnade kommittén en bilaga (DsU 1981:9) Utvärderingsrapport från försöksverksamhet med behörighetsgivande förutbildning för utländska studerande läsåret 1979/80.

Genom beslut den 13 december 1979 uppdrog regeringen åt universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) att utreda hur prövning av behörighet och

uppehållstillstånd för studier kan samordnas med antagning till grundläggande högskoleutbildning. Med skrivelse i oktober 1981 redovisade UHÄ resultatet av sitt utredningsarbete. UHÄ:s förslag grundades på rapporten (UHÄ-rapport 1981:29) Antagning av utomnordiska gäststuderande. Förslag till samordning av högskoleantagning och uppehållstillstånd.

Gäststuderandekommittén hade i sitt betänkande utgått från förslagen i UHÄ-rapporten.

Gäststuderandekommitténs betänkande och UHÄ:s förslag har remissbehandlats samtidigt. Yttranden har avgivits av rikspolisstyrelsen, Svenska institutet, socialstyrelsen, statistiska centralbyrån (SCB), riksskatteverket, UHÄ efter hörande av berörda högskoleenheter, centrala studiestödsnämnden (CSN), SÖ efter hörande av berörda länskolnämnder, arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), statens invandrarverk (SIV), Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), komvuxutredningen (U 1978:04), invandrapolitiska kommittén (A 1980:04), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Landsorganisationen i Sverige (LO), Folkuniversitetet samt Sveriges förenade studentkårer (SFS).

En sammanfattning av gäststuderandekommitténs betänkande och UHÄ:s förslag samt av remissyttrandena över dessa bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

Efter bemyndigande av regeringen tillkallade jag i augusti 1983 en kommitté med uppgift att se över reglerna för tillträde till grundläggande högskoleutbildning (tillträdesutredningen, U 1983:03). I direktiven har jag anfört att kommittén bör avvakta resultatet av beredningen av gäststuderandekommitténs förslag innan den behandlar urvalsfrågor som rör sökande med utländsk förutbildning.

Jag vill inledningsvis klargöra att jag nu kommer att behandla följande grupper av studerande:

- *Utomnordiska gäststuderande*. Medborgare i andra än nordiska länder som kommer till Sverige för att bedriva studier och inte har för avsikt att bosätta sig här efter avslutad utbildning. Sådana studerande måste ha uppehållstillstånd.
- *Nordiska gäststuderande*. Medborgare i de nordiska länderna som kommer till Sverige för att bedriva studier och som avser att lämna Sverige efter studietiden. Till skillnad från utomnordiska gäststuderande har nordiska gäststuderande dock rätt att stanna kvar i landet efter avslutad utbildning.
- *Invandrarstuderande*. Utländska medborgare som kommer till Sverige för att bosätta sig här huvudsakligen i annat syfte än att bedriva studier. Nordiska medborgare behöver inte uppehållstillstånd. Andra behöver sådant.

Jag kommer också att behandla svenska studerande med utländsk förutbildning.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Allmänna utgångspunkter

Att stärka de internationella inslagen i den grundläggande högskoleutbildningen är sedan slutet av 1960-talet en viktig del i det fortlöpande förnyelsearbetet. Dåvarande universitetskanslersämbetet (UKÄ) lade år 1975 fram ett handlingsprogram för internationalisering av högskolans verksamhet. Genom beslut 1975 anslöt sig regering och riksdag till huvudlinjerna i programmet (prop. 1975/76:100 bil 10, UbU:20, rksr:245). Särskilda medel har sedan dess anvisats för ändamålet; budgetåret 1983/84 uppgår de till ca 4 milj. kr. I högskolelagen (1977:218) anges som ett allmänt mål för utbildningen att den skall främja förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden.

Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) anmälde i sin anslagsframställning för budgetåret 1981/82 ett reviderat handlingsprogram för internationaliseringsarbetet. Det avsåg åtgärder inom i huvudsak två områden, nämligen dels utbildningens innehåll och uppläggning, dels utbyte i skilda former av studerande och lärare. Min företrädare anslöt sig i allt väsentligt till det reviderade programmet (prop. 1980/81:100 bil 12).

Den grundläggande tanken bakom strävandena att internationalisera den högre utbildningen har varit, och är, att Sverige som ett litet land i hög grad är beroende av utlandet i bl. a. ekonomiskt och kulturellt hänseende. Syftet med de nämnda handlingsprogrammen har varit att ge internationaliseringen större genomslag i högskolans verksamhet. Jag vill för egen del stryka under att vitaliteten i svensk högre utbildning och forskning till inte ringa del är beroende av att internationaliseringen av högskolan vidmakthålls och stärks. Jag erinrar om att regeringen nyligen i propositionen om forskning (prop 1983/84:107) har föreslagit medelförstärkningar avseende internationellt forskarutbyte.

Studerandutbytet mellan Sverige och andra länder bör ses i det perspektiv jag nu har angett. Sådant utbyte förekommer i olika former, både organiserat och mer "spontan". En strävan är att öka det organiserade utbytet genom att universiteten och högskolorna i Sverige träffar avtal med läroanstalter i andra länder om utbyte av studerande, lärare och forskare. Inte sällan ingår utbildning i annat land i den studerandes reguljära studieprogram. Jag vill här särskilt nämna den planerade försöksverksamhet med s. k. integrerad utlandsutbildning som Svenska institutet och UHÄ ansvarar för. Utbildningen avses starta hösten 1984.

Också i fråga om utländska studerandes utbildning i Sverige finns flera former. Om man ser till studiernas längd kan två huvudgrupper av studerande urskiljas. Dels kan studierna gälla kortare program, ofta på engelska; som exempel kan nämnas de s. k. Scandinavian Studies vid universitetet i Linköping. Dels kan studierna avse en längre tids högskoleutbildning i

Sverige, omfattande också undervisning i svenska språket. Mina förslag i det följande avser i första hand denna senare typ av studier.

Sverige sänder, som jag nyss har berört, i växande utsträckning sina egna studerande utomlands, särskilt för kortare studieperioder. Det är bl. a. därför självklart att Sverige också skall ta emot utländska studerande. Att ta emot studerande för kortare studieperioder är en smidig och effektiv form, särskilt om studierna kan räknas in i den enskildes reguljära utbildning. Språket utgör emellertid en försvårande omständighet när det gäller att organisera sådana studier. Man kan givetvis inte begära av en utländsk studerande att han eller hon skall lära sig svenska om studierna i Sverige avser bara en kortare period. Svenska universitet och högskolor visar emellertid växande intresse för att erbjuda kortare utbildning på främmande språk, något som jag noterar med glädje.

Utländska studerande som kommer hit för en fullständig svensk utbildning befinner sig i en särskild situation. De måste lära sig svenska för att kunna följa utbildningen. Den svenskundervisning som de studerande genomgår ger inte bara nödvändiga kunskaper för att genomgå utbildningen. Den kan därtill ge ytterligare värden i den mån som de berörda under sin framtida yrkesverksamhet bevarar och utnyttjar kunskaperna i svenska. Detta stärker rimligen banden mellan Sverige och resp. hemland.

Sammanfattningsvis anser jag att Sverige bör ta emot utländska studerande dels för kortare studier, dels för längre utbildning inkl. svenskundervisning. I ett längre perspektiv, med ökade möjligheter för högskoleenheterna att erbjuda utbildning på främmande språk, anser jag det befogat att prioritet ges åt kortare studier. Detta har bl. a. den fördelen att de studerande kan få viss utbildning i Sverige med en redan påbörjad högre utbildning som grund. Jag vill här nämna att Europarådets organ för högskolefrågor, the Standing Conference on University Problems (CCPU), ägnar frågan om studerandeutbyte betydande intresse. CCPU arbetar f. n. med en rekommendation av innebörd bl. a. att medlemsländerna i första hand bör främja kortare studier i annat land. Härmed avses studier om högst ett år. Också inom Europeiska gemenskaperna (EG) har man lagt tonvikt vid att främja studieperioder utomlands.

Samtidigt vill jag slå fast, att Sverige har ett ansvar för att också framgent ta emot ett visst antal gäststuderande för längre, fullständig utbildning. I sammanhanget vill jag erinra om att regeringen nyligen godkänt en Unescokonvention om erkännande av studier, diplom och examina avseende högre utbildning i stater som tillhör Europaregionen inom Unesco och lämnat riksdagen tillfälle att ta del av detta beslut (prop. 1983/84:108). Regeringen har också i 1984 års budgetproposition (prop. 1983/84: 100 bil 10) uppmärksammat behovet av en bättre ordning för värdering av utländsk högre utbildning. Det är angeläget att de svenska utbildningsmyndigheterna bl. a. kan göra en rättvisande bedömning av den sökandes

meriter från utländsk högskoleutbildning inför antagning till svensk högskoleutbildning. Regeringen har föreslagit särskilda medel för ändamålet.

De anordningar som har gällt och gäller för utomnordiska gäststuderande i Sverige har inte till alla delar fungerat tillfredsställande. Detta var orsaken till att min företrädare år 1978 tillkallade en kommitté, gäststuderandekommittén, med uppgift att föreslå förbättringar av verksamheten. Jag vill redan här nämna att flera förändringar har inträffat sedan kommittén började arbeta. En sådan rör antalet utomnordiska gäststuderande, som tidvis har varit alltför stort i förhållande till resurserna.

I dag är antalet utomnordiska gäststuderande lägre än tidigare. Kraftiga förskjutningar har vidare inträffat inom denna grupp vad gäller nationstillhörighet. Tidigare kom flertalet gäststuderande från anglosaxiska länder. Numera kommer de oftast från andra kulturkretsar än den västeuropeiska. Denna omständighet har medfört betydande svårigheter för språkundervisningen. Antagningsordningen rymmer också problem. Mina förslag till ändringar i denna del grundar sig bl. a. på resultaten av ett utredningsuppdrag som UHÄ har utfört.

I det följande kommer jag att föreslå förändringar i fråga om antagningsordningen, regleringen av antalet gäststuderande m. fl. och förutbildningen i svenska m. m.; jag kommer också att behandla frågan om gäststipendier. Sammantaget syftar mina förslag till att effektivisera ordningen med gäststuderande i Sverige. För sammanhangets och överblickens skull kommer jag också att redovisa frågor i vilka det ankommer på regeringen eller berörda myndigheter att besluta. Jag har samrått med chefen för utrikesdepartementet och statsrådet Gradin i frågor som rör deras resp. ansvarsområden.

2.2 Ändrad antagning

Utomnordiska gäststuderande skall enligt nu gällande regler ha beviljats uppehållstillstånd för gäststudier före inresan till Sverige. För att få uppehållstillstånd för gäststudier krävs bl. a. att den sökande har fyllt 17 år och har minst 11 års fullständig skolgång bakom sig. Den sökande skall också uppfylla övriga allmänna behörighetskrav för högskoleutbildning och de särskilda förkunskapskrav som gäller för den utbildning som den sökande avser att följa. Vidare skall den som inte fyller kravet på kunskaper i svenska ha antagits till någon av de särskilda kurser i svenska för utländska studerande som ges i högskolans regi. Slutligen skall den sökande kunna styrka att han eller hon har sin försörjning tryggad genom egna medel, stipendier eller på annat sätt. Upphållstillstånd för förberedande studier i svenska beviljas för högst 12 månader. Gäststuderande kan därutöver få uppehållstillstånd för förberedande studier i engelska under ytterligare en termin.

Prövningen av uppehållstillstånd för gäststudier är således samordnad

dels med behörighetsprövningen för högskolestudier, dels med antagningen till kurs i svenska. Denna ordning gäller sedan år 1980.

Som jag har nämnt inledningsvis har UHÄ på regeringens uppdrag utrett hur prövningen av behörighet och uppehållstillstånd skall samordnas med antagning av utomnordiska gäststuderande till grundläggande högskoleutbildning.

UHÄ:s förslag, som senare har kompletterats, innebär i korthet följande.

Utomnordiska gäststuderande skall samtidigt antas till preparandutbildning i svenska m. m. och efterföljande högskoleutbildning. Denna ordning innebär att antagning till preparandutbildning, antagning till grundläggande högskoleutbildning och prövning av uppehållstillstånd samordnas och skall göras före inresan till Sverige. En förutsättning för att uppehållstillstånd skall beviljas blir därmed enligt förslaget att den sökande har antagits såväl till preparandutbildning som till efterföljande högskoleutbildning. Denna s. k. direktantagning innebär att den sökande garanteras plats i högskolan på den linje eller den kurs/kurser antagningsbeskedet anger. Utbildningsplatsen föreslås emellertid endast bli preliminärt anvisad. Enligt förslaget skall platsen stå till förfogande endast om den sökande uppfyller behörighetskraven i svenska inom en stipulerad tidsram.

Antagningen bör enligt förslaget genomföras centralt genom UHÄ. För vissa utbildningar bör antagningen dock vara lokal. UHÄ föreslår, av resursskäl, att gäststuderande skall antas endast en gång om året.

Remissinstanserna är överlag positiva till förslaget att gäststuderande skall antas till grundläggande högskoleutbildning före ankomsten till Sverige. Sveriges förenade studentkårer (SFS) ifrågasätter emellertid att antagning endast skall göras en gång per år och befarar att ett sådant system kommer att leda till att antalet gäststuderande i Sverige minskar ytterligare. Folkuniversitetet anser att ett system med antagning till högskolestudier före de gäststuderandes ankomst till Sverige kan leda till att endast ett mycket litet antal gäststuderande kommer till Sverige i framtiden. UHÄ har i sitt kompletterande förslag förordat att antagning till enstaka kurser skall göras av mottagande högskoleenhet. Enligt UHÄ är det inte möjligt att i ett tryckt informationsmaterial lämna så ingående information om utbudet av enstaka kurser som är nödvändigt. Det är därför enklast för de sökande att kommunicera direkt med den aktuella högskoleenheten. UHÄ menar vidare att det är önskvärt att antagning av gäststuderande görs två gånger per år men att detta inte kan genomföras inom ramen för nuvarande resurser. Däremot understryker UHÄ att antagning till preparandutbildning bör göras två gånger per år.

För egen del vill jag anföra följande.

Många gäststuderande har haft otillfredsställande studieresultat. Detta skall ses mot bakgrund av att många har rest hit utan att veta om de kommer att antas till önskad högskoleutbildning. De har inte heller känt till

att det förekommer urval till utbildningen. Följden har blivit att ett stort antal gäststuderande inte har antagits till den önskade utbildningen utan i stället har fått påbörja en helt annan utbildning än de ursprungligen hade önskat. Många har i detta läge valt att följa enstaka kurser. Andra har tvingats att återvända hem efter avslutad preparandutbildning.

Alltför många byten av studieinriktning och förlängda studietider har blivit följderna av denna ordning. Förhållandena har förbättrats något sedan det samordnade förfarandet med prövning av uppehållstillstånd, behörighetsprövning och garanterad plats i svensk utbildning infördes år 1980. Fortfarande kan dock ingen gäststuderande vara säker på att antas till önskad högskoleutbildning.

Den situation jag nu har beskrivit är inte tillfredsställande. Jag anser därför att det är angeläget att antagningsordningen ändras. I enlighet med föreliggande förslag bör prövning av uppehållstillstånd, anvisande av plats i preparandutbildning och preliminär antagning till grundläggande högskoleutbildning göras i ett samordnat förfarande före den sökandes ankomst till Sverige. I ett system där också antagning görs före inresan blir det naturligt och nödvändigt för de utomnordiska gäststuderande som önskar studera i Sverige att i förväg noggrant planera och förbereda sina studier. Sammantaget bör detta skapa betydligt bättre studieförutsättningar för de gäststuderande. Jag vill också tillägga att jag har erfarenhet att flera länder har liknande anordningar för att anta utländska studerande och att systemen där fungerar tillfredsställande.

Jag förutsätter att utomnordiska gäststuderande skall antas till högskoleutbildning endast en gång per år. Med tanke på vad jag senare kommer att anföra vad gäller reglering av antalet utomnordiska gäststuderande är det nödvändigt att lokal antagning görs i nära samverkan med UHÄ.

Det bör ankomma på regeringen att besluta om en antagningsordning i enlighet med vad jag nyss har anfört.

2.3 Förutbildning i engelska

F. n. gäller att även sökande med utländsk förutbildning, för att antas till högskoleutbildning, skall ha kunskaper i engelska motsvarande slutförd lärokurs om minst två årskurser på någon linje i gymnasieskolan. Ett stort antal utländska studerande uppfyller inte detta allmänna behörighetsvillkor när de kommer till Sverige. Det innebär att de måste inhämta kunskaper i engelska parallellt med undervisningen i svenska.

Gäststuderandekommittén har föreslagit att utomnordiska gäststuderande före inresan till Sverige skall uppfylla de behörighetskrav i engelska som gäller för tillträde till högskolan. Bakgrunden till förslaget är att det har visat sig vara svårt för de studerande att samtidigt inhämta kunskaper i två främmande språk, engelska och svenska. Svårigheterna förstärks av att de studerande som har bristfälliga kunskaper i engelska till stor del

kommer från länder som språkligt och kulturellt skiljer sig avsevärt från Sverige. Dessa studerande har därför, betonar kommittén, större svårigheter att lära sig svenska än studerande från länder som inte skiljer sig från Sverige i dessa avseenden. Det har också, bl. a. i den av kommittén initierade försöksverksamheten med preparandutbildning, visat sig att den som saknar kunskaper i något germanskt språk har stora svårigheter att lära sig svenska.

Samtliga remissinstanser tillstyrker kommitténs förslag att erforderliga kunskaper i engelska skall ha inhämtats före den studerandes ankomst till Sverige. UHÄ framhåller att det är uppenbart att många utländska studerande har stora brister i engelska trots att de har bedrivit gymnasiala studier i ämnet.

Jag delar kommitténs och remissinstansernas uppfattning i denna fråga. För att de gäststuderande skall kunna använda sin tid i Sverige så effektivt som möjligt är det enligt min mening, både för dem själva och för de svenska utbildningsanordnarna, en avgjord fördel om de har inhämtat erforderliga kunskaper i engelska före ankomsten till Sverige.

Jag ansluter mig vidare till kommitténs uppfattning att kunskaper i engelska normalt skall verifieras genom ett internationellt erkänt test. Därigenom undviks att studerande som formellt men inte reellt uppfyller behörighetskraven i engelska blir antagna till högskolestudier. Jag har erfarit att UHÄ f. n. undersöker vilka test som är lämpliga i sammanhanget.

Kommittén föreslår att dispens från kravet på kunskaper i engelska i vissa fall skall kunna lämnas den som har motsvarande kunskaper i franska eller tyska. Eftersom kurslitteratur på engelska språket förekommer i så gott som alla ämnen är det för de flesta studerande nödvändigt att ha kunskaper i engelska för att kunna tillgodogöra sig kurslitteraturen. Det kan emellertid finnas fall där en utomnordisk gäststuderande har kunskaper i franska eller tyska och där utbildningens innehåll gör att den engelskspråkiga kurslitteraturen kan ersättas av litteratur på något av dessa andra språk. Jag anser därför att dispens från kravet på kunskaper i engelska skall kunna ges i särskilda fall. Dispens bör emellertid enligt min mening ges restriktivt.

Jag avser att återkomma till regeringen med förslag till ändrade bestämmelser i enlighet med vad jag har anfört.

2.4 Reglering av antalet utomnordiska gäststuderande

För det stora flertalet av högskolans allmänna utbildningslinjer gäller följande.

När antalet behöriga sökande till en linje på en ort är större än antalet platser görs ett urval. En tredjedel av platserna avsätts till sökande som har högst tre år gamla avgångsbetyg från gymnasieskolan. Därefter fördelas återstående platser på fyra olika kvotgrupper i förhållande till antalet

kvarstående sökande inom dessa. Till kvotgrupperna I och II förs sökande med utbildning från gymnasieskolan, till kvotgrupp III sökande med folkhögskoleutbildning och till kvotgrupp IV sökande som har uppnått 25 års ålder och varit verksamma i arbetslivet minst fyra år samt övriga behöriga sökande som inte har kunnat föras till de tre första grupperna.

Som urvalsinstrument används i huvudsak betyg, högskoleprov och arbetslivserfarenhet. Inom kvotgrupperna I och II görs urvalet på den sammanlagda poängen för betyg och arbetslivserfarenhet. Den sammanlagda poängen för studieomdöme från folkhögskola och arbetslivserfarenhet ligger till grund för urvalet inom kvotgrupp III. Urvalet i kvotgrupp IV görs på den sammanlagda poängen för högskoleprov och arbetslivserfarenhet. Till 50 procent av utbildningsplatserna i kvotgrupp IV har sökande som är behöriga endast i denna grupp företräde. Utanför kvotgrupperna avsätts en viss andel av platserna, normalt högst 10 procent, för sökande med utländsk förutbildning. Detta ansluter till Europarådets rekommendation av år 1976 (Equivalence of Diplomas leading to Admission to Universities). För den berörda gruppen gäller enligt UHÄ:s föreskrifter såväl betyg som arbetslivserfarenhet som urvalsgrund.

Gäststuderande hänförs alltid till den sistnämnda gruppen. Övriga sökande med utländsk förutbildning blir, om de begär det, i stället placerade i kvotgrupp IV.

Antalet utbildningsplatser som skall tillfalla sökande med utländsk förutbildning bestäms, inom den nyss angivna ramen, av antagningsmyndigheten. För utbildning med central antagning har UHÄ beslutat att också storleken på denna grupp skall fastställas proportionellt, dvs. den skall motsvara den andel som antalet behöriga sökande med utländsk förutbildning utgör av totalantalet behöriga sökande till resp. utbildningslinje.

Enligt gäststuderandekommittén är det inte nödvändigt att ha en bestämd övre gräns för hur många utomnordiska gäststuderande som Sverige totalt skall ta emot. Kommitténs förslag innebär att utomnordiska gäststuderande inte skall behandlas tillsammans med dem som enligt nuvarande ordning omfattas av 10-procentkvoten. När det gäller utomnordiska gäststuderande med behov av utbildning i svenska kommer emellertid, enligt förslaget, de resurser som kan avsättas för preparandutbildning att styra hur många gäststuderande i den gruppen som varje år skall antas till högskoleutbildning.

Kommittén diskuterar om 10-procentkvoten skall behållas för övriga studerande med utländsk förutbildning, dvs. för invandrarstuderande, nordiska gäststuderande samt svenskar med utländsk förutbildning. I denna fråga redovisar kommittén två alternativ. Å ena sidan kan det, enligt kommittén, vara rimligt att dessa grupper får platser i högskolan på samma grunder som de som har svensk förutbildning och att 10-procentregeln inte längre skall gälla. Å andra sidan finns det – om man vill ha en viss kontroll över andelen studerande från de nordiska länderna – skäl att behålla

10-procentregeln för invandrare och nordiska gäststuderande. Kommittén tar inte ställning i frågan.

Vidare föreslår kommittén att en övre gräns skall finnas som hindrar att andelen utomnordiska gäststuderande på en utbildningslinje/kurs och ort blir för stor. Denna övre gräns bör, enligt kommittén, sättas så att andelen gäststuderande får vara högst fem procent.

Utomnordiska gäststuderande av samma nationalitet bör enligt förslaget inte utgöra mer än 20 procent av det totala antalet utomnordiska gäststuderande som antas till grundläggande högskoleutbildning per läsår.

Samtliga remissinstanser tillstyrker att ingen övre gräns – utöver dimensioneringen av platser till preparandutbildningen – skall fastställas för hur många gäststuderande som totalt får antas till högskolan. Vidare bör, enligt UHÄ, högskoleenheterna liksom hittills kunna ta emot studerande från andra länder i särskild ordning både till reguljär högskoleutbildning och till för ändamålet särskilda "skräddarsydda" kurser.

Flera remissinstanser är tveksamma till om en gräns om fem procent för antagning till linje/kurs bör införas. Enligt UHÄ kan en sådan bestämmelse bli administrativt svårhanterlig, varför den endast bör tjäna som ett riktmarke i planerings- och antagningsarbetet. Enligt Folkuniversitetet kommer en övre gräns inte att behövas om utredningens övriga förslag genomförs. Förslaget om en begränsning av antalet studerande av samma nationalitet tillstyrks i princip bl. a. av UHÄ och statens invandrarverk (SIV).

Samtliga remissinstanser tillstyrker att invandrare och svenska studerande med utländsk förutbildning tilldelas platser i förhållande till sin andel av antalet behöriga sökande. UHÄ förordar att sådana sökande automatiskt prövas såväl inom den nuvarande 10-procentkvoten som i kvotgrupp IV. Slutligen tillstyrker samtliga instanser förslaget att utomnordiska gäststuderande skall bedömas i en grupp för sig.

För egen del vill jag anföra följande.

Jag tar först upp frågan om formerna för att reglera antalet utomnordiska gäststuderande. Jag särskiljer härvid två olika grupper: dels studerande med behov av utbildning i svenska, dels studerande som inte behöver sådan utbildning.

Jag har tidigare föreslagit att utomnordiska gäststuderande inom den första gruppen skall antas i särskild ordning före inresan till Sverige. Jag kommer vidare att föreslå att antalet sådana gäststuderande skall bestämmas med utgångspunkt i antalet platser i preparandutbildningen. Det finns därför inte längre skäl att i urvalsbedömningen placera dessa studerande i samma grupp som övriga studerande med utländsk förutbildning. Jag återkommer till frågan om formerna för antagning av sistnämnda studerande.

Vissa utomnordiska gäststuderande har inte behov av utbildning i svenska eller har redan erforderliga kunskaper i språket. Jag tänker bl. a. på forskarstuderande och på s. k. skandinavister, dvs. personer som har läst svenska vid universitet i sina hemländer och som under en tids vistelse i

Sverige vill fördjupa sina kunskaper t. ex. i svenska språket eller om svenskt samhällsliv.

Vad gäller forskarstuderande antas de av resp. institution. Kunskaper i svenska är i regel inte ett krav för att antas till forskarutbildning. Jag föreslår inte några förändringar när det gäller antagning av gäststuderande till forskarutbildning.

När det gäller sådana andra utomnordiska gäststuderande än forskarstuderande, som inte har behov av utbildning i svenska, finns det enligt min mening inte anledning att styra tillströmningen på annat sätt än vad som följer av provningen av den sökandes behörighet och av urvalsbestämmelserna. Jag anser således att det – utöver vad som ligger i en reglering via preparandutbildningen – inte bör finnas någon övre gräns för hur många utomnordiska gäststuderande som totalt får antas till svensk högskoleutbildning. Det innebär att 10-procentkvoten inte skall tillämpas för denna grupp. Jag avser att återkomma till regeringen med förslag till ändrade bestämmelser i enlighet med vad jag nu har anfört.

Som jag har nämnt får utomnordiska gäststuderande tillgodoräknas arbetslivserfarenhet vid urvalsbedömningen. Gäststuderandekommittén har föreslagit att denna ordning upphör. Det är svårt för en antagningsmyndighet att bedöma arbetslivserfarenhet som har vunnits i utlandet. Jag förordar därför att gällande ordning ändras i denna del.

Jag behandlar nu frågan om behovet av en övre gräns för antalet utomnordiska gäststuderande per utbildningslinje/kurs och ort. Det har från flera håll framförts, att det är svårt att bedriva en meningsfull undervisning om andelen utländska studerande inom en utbildningslinje/kurs är för stor. Svårigheterna beror bl. a. på att utländska studerande inte till fullo behärskar svenska språket och inte heller i övrigt är bekanta med arbetsformerna i det svenska utbildningsväsendet. Andelen utländska studerande på vissa linjer/kurser har tidvis varit så stor att kvaliteten på undervisningen av detta skäl har försämrats. Av den anledningen har gäststuderandekommittén föreslagit att en övre gräns införs så att antalet gäststuderande inom varje linje/kurs inte överstiger fem procent av det totala antalet nybörjarplatser.

Jag är ense med kommittén om att åtgärder bör vidtas för att undvika hittillsvarande svårigheter. Samtidigt delar jag UHÄ:s uppfattning att de skäl som har funnits för en gräns av det angivna slaget åtminstone delvis kommer att undanröjas genom att antagningen av utomnordiska gäststuderande styrs genom preparandutbildningen. En övre gräns om fem procent bör dock enligt min mening kunna tjäna som riktmärke vid fördelningen av platser till utomnordiska gäststuderande på linjer/kurser och orter.

I det följande tar jag upp urvalsbedömningen av övriga sökande med utländsk förutbildning.

Kommittén har föreslagit att invandrare skall ha samma möjligheter till högskoleutbildning som sökande med svensk förutbildning. Nuvarande

system innebär att den särskilda kvoten för sökande med utländsk förutbildning är förbehållen sökande som inte ingår i någon annan kvotgrupp. Alla i gruppen utom de gäststuderande har rätt att avstå från utlänningsgruppen för att i stället ingå i kvotgrupp IV. Denna ordning innebär att den sökande själv får träffa ett val. Detta ställer enligt min mening de enskilda i en alltför svår situation när det gäller att förutse vad som kan vara gynnsammast. I stället bör dessa sökande vid urvalsbedömningen prövas såväl i gruppen för studerande med utländsk förutbildning som i kvotgrupp IV; den enskilde kommer således att antas i den grupp som är mest fördelaktig för honom eller henne. Jag avser att återkomma till regeringen med förslag om ändrade urvalsregler i enlighet härmed.

När det gäller frågan om 10-procentkvoten har kommittén, som jag har redovisat tidigare, lagt fram alternativa förslag. Jag är f. n. inte beredd att ta ställning till frågan om ändrade regler i denna del. Enligt min mening bör denna fråga bedömas i samband med den översyn av tillträdesreglerna i stort som tillträdesutredningen (U 1983:03) har att göra.

Kommittén har slutligen föreslagit att högst 20 procent av det totala antalet utomnordiska gäststuderande skall komma från ett och samma land. Enligt min mening är det inte lämpligt om alltför stor del av antalet platser i högskoleutbildning tas i anspråk av studerande från ett och samma land. Jag förordar därför att högst omkring 20 procent av det totala antalet utomnordiska gäststuderande som varje år antas till grundläggande högskoleutbildning skall få komma från ett och samma land.

2.5 Behörighetsgivande förutbildning

Sökande med utländsk utbildning och annat modersmål än svenska, danska, norska, isländska eller färöiska skall för att få allmän behörighet till högskolestudier ha kunskaper i svenska som motsvarar slutförd lärokurs om minst två årskurser på någon linje i gymnasieskolan. Som jag har nämnt i inledningen finns kurser i svenska för utländska studerande, avsedda att ge behörighet för högskolestudier. Denna utbildning står under UHÄ:s överinseende och meddelas vid universiteten i Stockholm, Uppsala, Linköping, Lund, Göteborg och Umeå.

Vid resp. universitet skall utbildningen anordnas av ett kurskollegium som är underställt högskolestyrelsen. Universitetet får uppdra åt studieförbundet att handha undervisningen under kurskollegiet. I Stockholm har The Stockholm University Institute for English-Speaking Students (IES) fått i uppdrag att anordna utbildningen. På de övriga orterna anordnas den av Folkuniversitetet.

Medel till kurser i svenska för utländska studerande anvisades t. o. m. budgetåret 1980/81 över ett särskilt anslag. Dessa medel fördelades av UHÄ mellan universiteten. Sedan budgetåret 1981/82 anvisas medel till berörda kurser över sektorsanslagen till grundläggande högskoleutbild-

ning. Sammanlagt ges budgetåret 1983/84 185 kurser, fördelade på följande sätt: universitetet i Stockholm 95, universitetet i Uppsala 34, universitetet i Linköping 4, universitetet i Lund 21, universitetet i Göteborg 21 och universitetet i Umeå 10.

Behörig att antas till dessa kurser är dels icke svensktalande studerande vid statlig högskoleenhet, dels icke svensktalande person som avser att söka inträde vid sådan utbildningsanstalt och som, med undantag för kunskaper i svenska, uppfyller behörighetskraven för tillträde till högskoleutbildning. Behörig att antas som elev är vidare person med utländsk eftergymnasial utbildning, som för varaktig yrkesverksamhet i Sverige oundgängligen har behov av kvalificerade kunskaper i svenska språket. Deltagare antas i den ordning som högskolestyrelsen bestämmer.

Jag behandlar först frågan om förutbildningens innehåll.

Gäststuderandekommittén har föreslagit att en preparandutbildning inrättas för att förbereda icke svensktalande studerande för högskolestudier i Sverige. Utbildningen föreslås omfatta två terminer och bestå av svenska, samhällsorientering, studievägledning och studieteknik. Vidare skall, för den som har behov därav, viss kompletterande utbildning ges i engelska samt i matematik och vissa andra naturvetenskapliga ämnen. Utbildningen föreslås bli indelad i två etapper, varvid den första etappen (termin 1) skall omfatta 320 timmar undervisning i svenska. Den andra etappen (termin 2) skall omfatta 160 timmar undervisning i svenska samt 160 timmar kompletteringsstudier i naturvetenskapliga ämnen och i engelska. Som grund för kommitténs förslag har bl. a. legat utvärderingen av den försöksverksamhet med ettårig preparandutbildning för utländska studerande som kommittén på regeringens uppdrag genomförde läsåret 1979/80.

Förslaget om att införa en sammanhållen preparandutbildning har bemötts positivt av samtliga remissinstanser. Flera av dem framhåller emellertid att den förberedande utbildningen bör vara längre än två terminer för vissa grupper studerande. UHÅ är tveksamt till om det föreslagna antalet timmar i svenska är tillräckligt och menar att man måste följa utvecklingen uppmärksamt och inte tveka att vid behov omfördela resurser så att antalet svensktimmar kan bli större. Enligt SFS har det visat sig att studerande från vissa språkgrupper behöver mer än 480 timmar för att uppnå önskvärd färdighetsnivå. Folkuniversitetet anser att den föreslagna omfattningen av svensktutbildningen bör ses som ett minimum och att många studerande inte kommer att klara utbildningen inom den föreskrivna tiden.

För egen del vill jag anföra följande.

Det har – inte minst från lärarhåll – omvittnats att utomnordiska gäststuderande ofta har stora svårigheter att klara sina studier i Sverige. All erfarenhet visar, som kommittén har framhållit, att den främsta anledningen härtill är att de har bristfälliga förkunskaper i svenska. Jag delar kommitténs uppfattning att tillräckliga färdigheter i svenska är avgörande för utländska studerandes studieframgång. Förutbildningen i svenska för

kommitténs uppfattning att tillräckliga färdigheter i svenska är avgörande för utländska studerandes studieframgång. Förutbildningen i svenska för utländska studerande bör därför förbättras och effektiviseras. I denna utbildning bör förutom undervisning i svenska också ingå utbildning i vissa andra ämnen. Jag återkommer strax till denna fråga.

För att få största möjliga effekt bör preparandutbildningen anpassas till de gäststuderandes speciella situation, nämligen att de är i Sverige för att bedriva högskolestudier och att de kommer att lämna landet efter avslutade studier. Utbildningen bör läggas upp med utgångspunkt i detta förhållande. Kommitténs förslag till uppläggnings av preparandutbildning bör enligt min bedömning ligga till grund för den närmare utformningen av utbildningen.

Enligt kommitténs förslag skall utbildningen i svenska med samhällskunskap m. m. omfatta högst 480 timmar. En utgångspunkt för kommittén har varit att de gäststuderande har behörighetsgivande kunskaper i engelska före inresan till Sverige. Därmed underlättas inläringen i svenska. Förslaget innebär en ökning av antalet undervisningstimmar i svenska med drygt 200.

Flera remissinstanser har uttryckt farhågor för att den föreslagna omfattningen av utbildningen i svenska inte är tillräcklig. Även jag ifrågasätter om 480 timmars utbildning i svenska är tillräckligt med tanke på de grupper som har de största svårigheterna, dvs. de studerande som har ett modersmål som starkt avviker från svenska språket. Jag stöder mig härvidlag bl. a. på vad som har framkommit i utvärderingen av den försöksverksamhet som jag har nämnt tidigare. Av utvärderingen framgår att endast en mindre del av de studerande som deltog i försöksverksamheten hade tillräckliga kunskaper i svenska efter 450 timmar. Jag förordar mot denna bakgrund att utbildningen i svenska får omfatta 540 timmar. I svenskutbildningen bör även ingå undervisning i samhällskunskap och studieteknik m. m. i enlighet med kommitténs förslag.

Vissa gäststuderande har otillräckliga förkunskaper i de ämnen de avser att studera trots att de har formell behörighet. Detta har sin grund i att gymnasieutbildningen i framför allt vissa naturvetenskapliga ämnen varierar i olika länder. Kommittén har föreslagit att kompletterande undervisning med 160 timmar får anordnas inom preparandårets ram så att skillnaden i kunskaper som har sin grund i skilda länders olika uppläggnings av sina gymnasieutbildningar utjämnas och de studerandes kunskaper anpassas till vad som krävs för svensk högskoleutbildning. Med en bättre grund även i andra förkunskapsämnen än svenska ökar, enligt min mening, förutsättningarna för att de gäststuderande som har behov därav skall kunna genomföra sina kommande högskolestudier inom normal tid. Jag biträder därför förslaget i denna del.

Mitt förslag innebär sammanfattningsvis att preparandutbildningen får

omfatta sammanlagt 700 timmar undervisning, varav 540 timmar i svenska m. m. och 160 timmar i vissa andra ämnen.

Kommittén anser att det inte är rimligt att räkna med att gäststuderande är beredda att avsätta längre tid än ett år för förutbildning. Jag är av samma uppfattning och förordar därför att preparandutbildningen skall omfatta två terminers undervisning.

Jag förutsätter dock att det undantagsvis, för dem som inte klarar preparandutbildningen inom ett år, skall vara möjligt att under en tredje termin följa ytterligare undervisning eller avlägga slutprov. Det innebär att preparandutbildning för ett mycket litet antal studerande kan komma att uppgå till mer än två terminer. Av mitt förslag i denna del följer att gäststuderande – liksom nu – bör kunna få uppehållstillstånd för förberedande studier under högst tre terminer.

Enligt de bestämmelser som gäller för nuvarande kurser i svenska för utländska studerande skall undervisningsgruppen omfatta högst 20 studerande. Kommittén har betonat att det är svårt att bedriva meningsfull och effektiv undervisning med så pass stora grupper. I utvärderingen från den tidigare nämnda försöksverksamheten anges också att undervisningsgrupperna inte bör överstiga 15 om en effektiv undervisning skall kunna bedrivas. Jag har i mina medelsberäkningar räknat med en gruppstorlek om 15.

Det bör ankomma på regeringen att besluta om preparandutbildningen.

Jag vill slutligen ta upp en fråga som rör sökande med finska som modersmål. För dessa gäller att avlagt finskt studentexamensprov i svenska ger allmän behörighet för högskolestudier i Sverige. Det har emellertid visat sig att många finska studerande har otillräckliga kunskaper i svenska trots att de har avlagt studentexamensprov. Språksvårigheterna leder till att en stor del av dessa studerande försenas i sina högskolestudier. Gäststuderandekommittén har därför föreslagit att särskilt anpassade kurser i svenska införs för studerande med finska som modersmål. I sitt yttrande har UHÄ pekat på att det är viktigt att också finska studerande genom särskilda för dem anpassade kurser i svenska får bättre förutsättningar att bedriva framgångsrika studier.

Även jag anser att det är angeläget att särskilda för finska studerande anpassade kurser i svenska språket inrättas. Jag avser att föreslå regeringen att ge UHÄ i uppdrag att utarbeta förslag om hur sådana kurser skall organiseras och i vad mån det bör vara ett krav för vissa studerande inom denna grupp att ha gått igenom sådan utbildning eller att ha deltagit i prov som styrker att den studerande har motsvarande kunskaper.

Jag övergår nu till frågan om huvudmannaskap och målgrupper för förutbildningen.

Gäststuderandekommittén konstaterar att nuvarande förutbildning i svenska m. m. för utländska studerande har fungerat mycket bra med nuvarande organisation. Det finns därför, enligt kommittén, inte anledning att ändra huvudmannaskapet, utan högskolan bör vara huvudman också

för den nya preparandutbildningen. Därigenom uppnår man enligt kommittén bäst den önskvärda kopplingen mellan förutbildning och högskoleutbildning.

Enligt förslaget skall endast utomnordiska gäststuderande kunna delta i preparandutbildningens etapp 1, medan även andra grupper av studerande med utländsk förutbildning skall kunna delta i etapp 2.

Samtliga remissinstanser tillstyrker att preparandutbildning för gäststuderande genomförs med högskolan som huvudman. Flera är dock tveksamma till att invandrarstuderande skall få rätt att delta i utbildningens etapp 2. UHÄ anför å ena sidan att det finns mycket som talar för att invandrare som avser att bedriva högskolestudier får följa hela preparandutbildningen. Många av dessa är t. ex. flyktingar som kommer direkt från utlandet och har behörighet för högskolestudier med undantag för kunskaper i svenska. Å andra sidan, anför UHÄ, finns det sociala skäl som talar mot en sådan lösning. SÖ motsätter sig kommitténs förslag att även invandrarstuderande skall kunna delta i förutbildningens etapp 2. Enligt SIV är det angeläget att invandrades/flyktingars introduktion till akademiska studier förbättras. Den föreslagna preparandutbildningen där invandrarstuderande skulle kunna delta i etapp 2 är därför, enligt SIV, ett steg på vägen mot en bättre introduktion till högre studier. SIV anser vidare att flyktingar med högskolestudier bakom sig bör få möjlighet att delta redan i etapp 1 av utbildningen.

För egen del vill jag anföra följande.

Det har förts en livlig debatt om huvudmannaskapet för den behörighetsgivande förutbildningen i svenska m. m. för utländska studerande under de år som gått sedan utbildningen infördes. Meningarna har varit delade om var huvudmannaskapet skall ligga. SÖ och UKÄ lade år 1976 fram skilda förslag till lösningar. SÖ ansåg att utbildningen borde anordnas inom kommunal vuxenutbildning och att såväl gäst- som invandrarstuderande skulle kunna komma ifråga. UKÄ ansåg däremot att förutbildningen för gäststuderande skulle ges i högskolan medan invandrarstuderande skulle få motsvarande utbildning i den kommunala vuxenutbildningen. Gäststuderandekommittén har i sitt utredningsarbete noga penetrerat för- och nackdelarna med dessa båda modeller. I den försöksverksamhet med behörighetsgivande förutbildning som har bedrivits i kommitténs regi har såväl kommunalt huvudmannaskap – inom ramen för kommunal vuxenutbildning – som statligt huvudmannaskap prövats. I utvärderingsrapporten från försöksverksamheten framhålls att olikheterna mellan försöksverksamheterna på de båda orterna – Stockholm och Göteborg – har gjort det omöjligt att på denna grund ta ställning till om preparandutbildningen bör anordnas som kommunal vuxenutbildning eller ha högskolan som huvudman.

Enligt min uppfattning måste man i den här aktuella frågan skilja mellan gäststuderande och invandrarstuderande. Gäststuderande vistas i Sverige

under en begränsad tid för att bedriva högskolestudier. Som jag har strukit under i det föregående är det därför rimligt att de får genomgå en mot deras särskilda behov inriktad preparandutbildning i svenska m. m. Utbildningen bör således vara klart målinriktad mot de kommande högskolestudierna, såväl av språkskäl som med tanke på att dessa studerande på ett tidigt stadium bör bli bekanta med högskolemiljön. De skäl som jag här har anfört talar för att preparandutbildningen för utomnordiska gäststuderande får högskolan som huvudman. Det bör sedan stå varje berörd högskoleenhet fritt att anordna utbildningen själv eller att – som nu är fallet – uppdra åt studieförbund att handha den. Jag har erfarit att den hittillsvarande organisationen har fungerat fullt tillfredsställande. Det är därför enligt min mening naturligt att nuvarande utbildningsanordnare får i uppdrag att organisera även den kommande preparandutbildningen.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört förordar jag att regeringen inhämtar riksdagens godkännande av mitt förslag om högskolan som huvudman för preparandutbildningen.

De invandrarstuderandes situation är till stora delar en annan än den i vilken de gäststuderande befinner sig. De skall bosätta sig i Sverige. Det är därför naturligt att dessa personer får motsvarande utbildning inom den reguljära utbildningen i svenska för invandrare (sfi). Statsrådet Gradin avser att senare, efter samråd med mig, lägga fram förslag till en proposition om den framtida sfi-utbildningen. Frågan om svenskundervisningen för olika grupper, bl. a. invandrare med eftergymnasial utbildning, kommer att behandlas i det sammanhanget.

Det har visat sig att många flyktingar med högskoleutbildning från hemlandet behöver kvalificerad svenskundervisning för att kunna utöva ett yrke som de har utbildning för. Jag kommer strax att förorda att preparandutbildningen dimensioneras för 300 studerande årligen. Jag förutsätter att, i den mån dessa platser inte fylls av gäststuderande, invandrarstuderande som har behov därav får delta i etapp 2 av utbildningen.

Mina förslag i det följande kommer att innebära att preparandutbildningen dimensioneras för ett begränsat antal studerande. De som kommer i fråga för en sådan utbildning bör i första hand vara studerande som avser att genomgå hel grundutbildning. De studerande som planerar att följa en kortare utbildning – upp till omkring 40 poäng bör därför enligt min mening inte antas till preparand- och högskoleutbildning i den ordning jag här har föreslagit. Jag vill i sammanhanget stryka under vad jag redan inledningsvis har anfört om att det vid svenska universitet och högskolor behövs ett ökat utbud av kortare utbildning på främmande språk.

2.6 Dimensionering och lokalisering av preparandutbildningen

Mina förslag i det föregående innebär bl. a. att en preparandutbildning för utomnordiska gäststuderande införs som innebär avsevärda förbätt-

ringar jämfört med dagens förhållanden. Jag förordar att antalet studerande i denna förbättrade utbildning dimensioneras i förhållande till tillgängliga resurser. För budgetåret 1985/86 räknar jag med att den nya utbildningen dimensioneras för 300 utomnordiska gäststuderande. Jag kommer i det följande att föreslå att medel för utbildningen anvisas över sektorsanslagen till grundläggande högskoleutbildning. Det bör ankomma på regeringen att bestämma hur många studerande som skall antas till utbildningen.

Mitt förslag till dimensionering innebär att antalet studerande i preparandutbildning minskas jämfört med nuvarande förhållanden. Antalet undervisningsgrupper på en och samma ort bör inte vara för lågt. På grund härav är det nödvändigt att minska antalet orter med förutbildning. Jag förordar att preparandutbildningen förläggs till fyra orter. För att få en lämplig geografisk fördelning förordar jag att utbildningen skall anordnas i Stockholm, Lund, Göteborg och Umeå.

2.7 Gäststipendier

Gäststipendier inrättades budgetåret 1972/73 (prop. 1971:81, Sfu :29, rskr:85). Gäststipendierna kan utgå till utländska medborgare, som inte avser att invandra till Sverige och som inte har möjlighet att föra med sig sitt hemlands studiestöd. Stipendierna ges för studier och forskning som med särskild fördel kan bedrivas just i Sverige. Stipendierna har utgått med ett belopp som motsvarar nivån för studiemedel. Anslagen till gäststipendier anvisas över utrikesdepartementets huvudtitel, anslaget Svenska institutet – stipendieverksamhet. Stipendierna administreras av Svenska institutet. De medel som har anvisats för budgetåret 1983/84 medger att antalet årsstipendier uppgår till 87.

Gäststuderandekommittén har föreslagit att antalet stipendier ökas. Vidare har kommittén föreslagit att medlen för gäststipendier skall anvisas över utbildningsdepartementets huvudtitel.

De remissinstanser som har yttrat sig i denna fråga tillstyrker kommitténs förslag.

Flertalet gäststipendier utgår till forskarstuderande. Jag får erinra om att regeringen nyligen i propositionen om forskning (prop. 1983/84:107) föreslagit att ytterligare medel anvisas för att främja yngre svenska forskares möjligheter till internationellt utbyte. Jag anser det också angeläget att öka möjligheterna för utländska forskarstuderande att utbilda sig i Sverige. Min utgångspunkt är att – som bl. a. Svenska institutet har förordat – 100 årsstipendier skall kunna delas ut budgetåret 1985/86. Chefen för utrikesdepartementet avser att återkomma till denna fråga inför 1985 års budgetproposition.

2.8 Genomförande av förslagen, information, kostnader

Jag har i det tidigare föreslagit en rad åtgärder för att ändra förutsättningarna för utomnordiska gäststuderandes studier i Sverige. Förslagen avser i första hand en ändrad antagningsordning, ändrade principer för dimensionering och en ny förutbildning. Åtgärder i dessa avseenden bör vidtas samtidigt och så snart det är praktiskt möjligt. Det är enligt min mening viktigt att berörda myndigheter ges tillräcklig tid för att förbereda reformerna. Med hänvisning till detta förordar jag att förändringarna träder i kraft vid ingången av budgetåret 1985/86. Jag har inhämtat att UHÄ redan har påbörjat visst föreberedelsearbete.

Den ytterligare information om den nya antagningsordningen och preparandutbildningen som behövs räknar jag med att UHÄ kan finansiera inom ramen för tillgängliga medel.

Medel för kurserna i svenska för gäststuderande m. m. anvisas f. n. över sektorsanslagen till grundläggande högskoleutbildning. Medel för den nya preparandutbildningen bör anvisas i samma ordning. Jag förutsätter att förändringarna kan genomföras inom ramen för befintliga resurser totalt sett. Jag avser att inför 1985 års budgetproposition återkomma till de omfördelningar av medel som föranleds av mina förslag.

3 Hemställan

Med anledning av vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen dels föreslår riksdagen att,

1. godkänna vad jag har anfört om en begränsning av antalet utomnordiska gäststuderande från ett och samma land,
2. godkänna vad jag har förordat om huvudmannaskap för preparandutbildning i svenska m. m. för utomnordiska gäststuderande,
3. godkänna vad jag har förordat om lokaliseringen av preparandutbildningen,

dels bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört om

4. ändrad ordning för antagning av utomnordiska gäststuderande,
5. dimensioneringen av den föreslagna preparandutbildningen.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanfattning av gäststuderandekommitténs betänkande Utländsk studerande i Sverige (DsU 1981:8), UHÄ:s rapport, Antagning av utomnordiska gäststuderande (UHÄ-rapport 1981:29) samt remissyttranden över dessa två.

Gäststuderandekommitténs betänkande, kapitlen 9-15, och UHÄ:s rapport sammanfattas i det följande. Nämnda kapitel utgör förslagsdel i betänkandet. För övriga delar, nämligen kapitlen 1-8, hänvisas till betänkandet.

Betänkandet och UHÄ:s rapport har remissbehandlats. Yttranden har avgivits av rikspolisstyrelsen, Stiftelsen Svenska institutet (SI), socialstyrelsen, statistiska centralbyrån (SCB), riksskatteverket, universitets- och högskoleämbetet (UHÄ), centrala studiestödsnämnden (CSN), skolöverstyrelsen (SÖ) efter hörande av berörda länskolnämnder, arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), statens invandrarverk (SIV), Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), kommittén (U 1978:04) om kommunal vuxenutbildning (Komvux), invandrarpolitiska kommittén (A 1980:04), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Landsorganisationen i Sverige (LO), Folkuniversitetet och av Sveriges förenade studentkårer (SFS). Yttrande har dessutom inkommit från Riksförbundet finska studentföreningar i Sverige, Grekiska studentförbundet och en enskild person.

Remissyttrandena sammanställs i det följande.

De inom parentes angivna vedertagna förkortningarna av vissa myndigheters och organisationers namn kommer att användas i den fortsatta framställningen.

1. Allmänna synpunkter

De flesta remissinstanser är positiva till betänkandet i stort. Vissa tillägg och ändringar har dock förts fram. Huvuddelen av remissinstanserna anser att internationella kontakter, vetenskapligt och kulturellt utbyte – en internationalisering av utbildningen och forskningen – är av en central betydelse för svenskt utbildningsväsende.

Flertalet remissinstanser konstaterar att kommitténs förslag till ändrade villkor för utomnordiska gäststuderande innebär en betydande förbättring för denna studerandegrupp, både när det gäller att skapa förutsättningar för dessa studerande att bedriva sina studier i Sverige med framgång och när det gäller att underlätta de administrativa rutinerna i samband med antagning till högskolan.

SIV vill understryka vikten av att gäststuderandeprogrammet begränsas

till personer med goda förutsättningar att tillgodogöra sig högre utbildning i Sverige inför framtida arbete i hemlandet.

TCO menar att det även måste ses som en väsentlig del i Sveriges internationella ansvar och förpliktelser att landet erbjuder utbildningsmöjligheter för utländska studerande som har behov av att utbildas här.

LO framhåller att de förslag som kommittén framför med nödvändighet måste utformas så att den reglerade invandringens principer ej kan kringgås.

UHÄ förutsätter att universitet och högskolor liksom hittills har möjlighet att inom ramen för bilaterala eller multilaterala utbytesprogram ta emot studerande från andra länder i särskild ordning, vare sig det är fråga om reguljär högskoleutbildning eller om särskilda "skräddarsydda" kurser.

Till förslaget att en övre gräns för utomnordiska gäststuderande vid antagning till linje eller kurs bestäms till fem procent har följande synpunkter anförts:

UHÄ är tveksamt till förslaget och menar att en sådan gräns kan bli administrativt svårhanterlig – antalet platser vid enstaka kurser är exempelvis inte känt vid antagningstillfället. De skäl som funnits för en sådan gräns bör åtminstone delvis undanröjas om styrningen via preparandutbildningen förverkligas. Den föreslagna femprocentsgränsen bör därför enligt *UHÄ*:s mening inte fastställas som absolut men bör likväl kunna tjäna som ett riktmärke i planerings- och antagningsarbetet.

CSN undrar om det finns behov att sätta en gräns för just gäststuderande och menar att det också borde tas hänsyn till andelen invandrarstuderande.

LO anser att gränsen fem procent synes vara i högsta laget och att den bör betraktas som ett maximum.

Folkuniversitetet finner förslaget om ny antagningsordning i princip riktigt men hyser samtidigt vissa farhågor att de olika begränsningar av antalet gäststuderande som blir följden av de olika åtgärder som föreslås kan medföra att endast ett mycket litet antal utomnordiska gäststuderande kommer till Sverige i framtiden. *Folkuniversitetet* saknar också förslag som mer aktivt verkar för att öka det internationella inslaget inom högskolan, genom exempelvis särskilda gäststuderandeprogram m. m.

2. Styrning av tillströmning och antagning av gäststuderande

2.1 Styrning av tillströmningen av gäststuderande från utomnordiska länder

Kommittén:

Kommittén föreslår att ingen övre gräns fastställs för hur många gäststuderande som totalt får antas till den svenska högskolan.

att dimensioneringen av preparandutbildningen i svenska m. m. – och därmed antagningen av gäststuderande som behöver sådan utbildning – regleras årligen i förhållande till tillgängliga resurser, och att en övre gräns för utomnordiska gäststuderande vid antagning till linje eller kurs bestäms till fem procent.

Remissinstanserna:

Gäststuderandekommitténs förslag tillstyrks i stort av *SI, UHÄ, SÖ, invandrapolitiska kommittén, TCO, Folkuniversitetet* och *SFS*

UHÄ förutsätter dock att universitet och högskolor liksom hittills har möjlighet att inom ramen för bilaterala eller multilaterala utbytesprogram ta emot studerande från andra länder i särskild ordning, vare sig det då är fråga om reguljär högskoleutbildning eller om särskilda "skräddarsydda" kurser.

Till förslaget att en övre gräns för utomnordiska gäststuderande vid antagning till linje eller kurs bestäms till fem procent har följande synpunkter anförts:

UHÄ är tveksamt till förslaget och menar att en sådan gräns kan bli administrativt svårhanterlig – antalet platser vid enstaka kurser är exempelvis inte känt vid antagningstillfället. De skäl som funnits för en sådan gräns bör åtminstone delvis undanröjas om styrningen via preparandutbildningen förverkligas. Den föreslagna femprocentsgränsen bör därför enligt UHÄ:s mening inte fastställas som absolut men den bör likväl kunna tjäna som ett riktmärke i planerings- och antagningsarbetet.

CSN undrar om det finns behov att sätta en gräns för just gäststuderande. CSN menar att det också borde tas hänsyn till andelen invandrstuderande.

LO anser att gränsen fem procent synes vara i högsta laget och att den bör betraktas som ett maximum.

2.2 Allmänna villkor för gäststuderande för att antas till och bedriva högskolestudier

Kommittén:

Kommittén föreslår

att den studerande vid ansökan till högskoleutbildning i Sverige skall ange hela det studieprogram han eller hon önskar genomföra i landet,
att den preliminära antagningen till högskolan skall avse i princip hela studieprogrammet,
att ett byte av studieinriktning efter inresan bör kunna medges, och
att fler byten av studieinriktning i princip inte bör medges annat än i undantagsfall.

Remissinstanserna:

CSN, invandrarpolitiska kommittén, TCO, Folkuniversitetet och SFS har tillstyrkt förslaget. *SFS* anser dock att förslaget om en regel för byten av studieinriktning bör tillämpas generöst. Utomnordiska gäststuderande förväntas bestämma sitt studieval med utgångspunkt från ett mycket magrare beslutsunderlag än svenska studenter. Det måste betraktas som någonting naturligt att den faktiska studieinriktningen växer fram under studiernas gång.

SIV påpekar att beträffande möjligheten för gäststuderande att få byta studieprogram, kan ändringar i studieprogrammet påverka försörjningsaspekten. Om ett ändrat studieprogram medför en förlängning av studietiden, måste *SIV* på nytt pröva om försörjningen är tryggad under planerad vistelsetid i Sverige.

2.3 Differentiering med avseende på studieinriktning och nivå*Kommittén:*

Kommittén föreslår

- att* i princip alla utbildningsalternativ i den svenska högskolan skall vara tillgängliga för utomnordiska gäststuderande,
- att* antagningen av gäststuderande till forskarutbildning även i fortsättningen skall handhas av resp. högskoleinstitution utan någon central styrning,
- att* – i likhet med vad *UHÄ* föreslår i sin redovisning av ett regeringsuppdrag – all antagning av utomnordiska gäststuderande skall kanaliseras via *UHÄ*,
- att* vid urval bland utomnordiska sökande till gäststudier på grundutbildningsnivå i första hand antas sådana som vill komplettera tidigare högskoleutbildning med utbildning i Sverige, och
- att* vid urval av utomnordiska sökande till gäststudier som inte har någon högskoleutbildning i första hand antas sådana som söker till linjer.

Remissinstanserna:

SI, CSN, SIV, Folkuniversitetet och SFS ansluter sig till kommitténs förslag.

Enligt *CSN*:s mening vore det rimligt att de beslut som fattas angående utbildningsnivå för rätt till studiestöd också skulle kunna ligga till grund för beslut om antagning av gäststuderande.

SLU motsätter sig kommitténs anförande att "de utomnordiska gäststuderande som inte behöver preparandutbildning förväntas vara så få, att plats för dem kan beredas genom förtursantagning till kurser eller överintag på linjer utan några särskilda restriktioner". *SLU* menar att det inte utan vidare kan förutsättas att denna grupp begränsas till ett antal ströindivider.

SLU påpekar vidare att det förslag som kommittén framför innebär en sådan unik förtur till den svenska spärrade högskoleutbildningen, att det säkerligen skulle utgöra ett incitament för utländska studerande att läsa svenska i sitt hemland – vilket är möjligt i samtliga europeiska länder såväl som i USA – för att på detta sätt tillförsäkra sig en utbildningsplats i Sverige.

2.4 Nationssammansättning

Kommittén:

Kommittén föreslår

att studerande av samma nationalitet inte bör utgöra mer än 20 procent av det totala antalet utomnordiska gäststuderande per läsår.

Remissinstanserna:

Till förslaget att studerande med samma nationalitet inte bör utgöra mer än 20 procent av det totala antalet utomnordiska gäststuderande som antas per läsår ansluter sig *SIV* och *SFS*. *SFS* anser dock att om kvoten gäststuderande till preparandutbildning inte fylls bör samtliga sökande antas, oavsett nationstillhörighet. *SFS* instämmer i kommitténs överväganden vad gäller det negativa i att söka kvoter mellan olika nationaliteter. Det är i sig orimligt att söka fastställa kvoter för hur många från varje land som skall antas till utbildning i Sverige. I stället för nationalitet skall intresse och fallenhet för högskolestudier vara avgörande kriterium.

Det är också rimligt att acceptera att vissa avvikelser från 20-procentsregeln kan förekomma. Det faktum att t. ex. på sjuttioalet många greker, och senare iranier söker en fristad i Sverige, utan att därför vilja klassificera sig som flyktingar, bör respekteras, om de i övrigt (försörjningsfrågan, behörighet) är att betrakta som gäststuderande.

LO anser att gränsen 20 procent synes vara i högsta laget och att den bör betraktas som ett maximum.

UHÄ, *SACO/SR* och *Folkuniversitetet* anser att det inte behöver sättas en absolut gräns men att 20 procent kan användas som ett riktmärke. Vill man eftersträva en jämn fördelning av gäststuderande från olika länder, rekommenderar *Folkuniversitetet* att man i stället försöker åstadkomma detta genom aktiva kontakter och informationsinsatser i olika länder.

2.5 Avvägning mellan gäststuderande och invandrare vid antagning

Kommittén:

Kommittén föreslår

att invandrare i princip bör behandlas likvärdigt med svenska medborgare vid antagningen till högskolan och att invandrarstuderande – liksom

svenska studerande – med utländsk förutbildning bör tilldelas platser vid högskolan i förhållande till antalet behöriga sökande,

att utbildningsplatser för utomnordiska gäststuderande bör beräknas utanför den s. k. 10-procentkvoten, och

att det kan finnas anledning att diskutera den framtida tillämpningen av den s. k. 10-procentspärren med de övriga nordiska länderna.

Remissinstanserna:

De remissinstanser som har yttrat sig, nämligen *socialstyrelsen*, *UHÄ*, *Folkuniversitetet* och *SFS*, är positiva till kommitténs förslag.

UHÄ anser att det principellt finns skäl för att låta berörda studerande utgöra en egen kvotgrupp, vars storlek bestäms av antalet sökande av detta slag. UHÄ har emellertid, med beaktande av de erfarenheter som gjorts bl. a. av nuvarande kvotgrupp 3, kommit till slutsatsen att en sådan lösning i praktiken kan vara till nackdel för de sökande, eftersom för vissa sökalternativ denna kvotgrupp kan bli så liten att den blir utan plats.

Mot denna bakgrund förordar UHÄ att invandrarstuderande, svenska studerande med utländsk förutbildning och nordiska studerande även fortsättningsvis skall antas i en särskild grupp med tillträde till högst tio procent av platserna.

UHÄ föreslår vidare att invandrare och svenska studerande med behörighet endast genom utländsk förutbildning automatiskt prövas såväl inom den nämnda 10-procentkvoten som i kvotgrupp 4. För närvarande får en sökande prövas endast i en av dessa grupper. Detta medför att den som kan föras till båda grupperna mer eller mindre spekulativt måste träffa ett avgörande om gruppstillhörighet, något som är påfrestande för många och ställer orimliga krav på information och studievägledning. Dessa nackdelar upplevs som så stora, att man bör slopa den nu existerande valmöjligheten och endast anta dessa studerande inom 10-procentkvoten, om den föreslagna förändringen inte bedöms lämplig.

UHÄ avser också att undersöka konsekvenserna av en likartad ändring i antagningsordningen när det gäller sökande som har både svensk och utländsk förutbildning. F. n. antas dessa i den kvotgrupp de tillhör genom sin svenska förutbildning, något som kan tänkas i vissa fall missgynna invandrare.

SFS:s principiella syn på denna fråga är att invandrare och svenska studerande med utländsk förutbildning bör ha lika rätt till utbildning som studerande med svensk förutbildning. Därför bör de förstnämnda grupperna antas i en särskild kvotgrupp proportionellt till övriga sökande och 10-procentregeln bör avskaffas.

3. Ny antagningsordning och behörighet i engelska

3.1 Behörighet i engelska för utomnordiska gäststuderande

Kommittén:

Kommittén föreslår

- att* utomnordiska gäststuderande skall uppfylla de behörighetsvillkor för antagning till svensk högskola som avser engelska innan de reser in i Sverige,
- att* kunskaperna i engelska i regel skall verifieras genom ett internationellt erkänt test enligt närmare bestämmelser av UHÄ samt
- att* dispens från kravet på behörighet i engelska i vissa fall skall kunna ges den som har motsvarande kunskaper i franska eller tyska.

Remissinstanserna:

UHÄ, CSN, SÖ, AMS, SLU, invandrarpolitiska kommittén, SACO/SR, Folkuniversitetet och SFS tillstyrker förslaget.

Dispens från krav på behörighet i engelska anser SACO/SR och UHÄ bör användas mycket restriktivt. SACO/SR menar att det först bör kontrolleras om det för den efterfrågade utbildningen verkligen finns lämplig litteratur på det önskade språket. UHÄ menar att det endast kan bli fråga om enstaka undantag för studerande med mycket speciella studieplaner.

SÖ förutsätter dock att de möjligheter att vinna behörighet för studier vid högskola som nu föreligger såväl för invandrare som för gäststuderande via kommunal vuxenutbildning och folkhögskola även fortsättningsvis skall finnas.

SLU tillägger att ett test också borde kunna utnyttjas i de fall en institution önskar få dokumenterat en blivande forskarstuderandes kunskaper i engelska.

Folkuniversitetet anser att man bör göra ett visst "överintag" av gäststuderande, dvs. man förutsätter att en viss del av dem som antagits inte kommer, eftersom det har visat sig att det i dag ofta har blivit ett stort bortfall av antalet gäststuderande. Deras platser har istället fått fyllas med invandrar- och flyktningstuderande.

Behörighetsprövning, urvalsförfarande och prövning av uppehållstillstånd skall enligt kommitténs förslag vara avklarat innan den studerande anländer till Sverige. CSN och SFS tillstyrker förslaget. SFS betonar dock att de byråkratiska hinder som f. n. föreligger måste undanröjas. Det vore mer rationellt om man låter prövning av uppehållstillstånd bli det *första* steget i antagningsprocessen. En ännu mer rationell lösning vore enligt SFS att statens invandrarverk delegerar prövningen av uppehållstillstånden till UHÄ. SACO/SR och Folkuniversitetet finner det tveksamt om förslaget kommer att fungera. Folkuniversitetet pekar på faran att det nya antagningssystemet i praktiken kan leda till en större minskning av antalet utomnordiska gäststuderande än vad som är önskvärt.

4. Förslag till behörighetsgivande förutbildning

4.1 Förslag till förutbildningens omfattning och innehåll

Kommittén:

Kommittén föreslår att en förutbildning inrättas, som har till syfte att förbereda icke svensktalande studerande för högskolestudier i Sverige. Utbildningen föreslås omfatta två terminers undervisning och vara indelad i två etapper; för tillträde till andra etappens studier skall krävas godkänt resultat på det riksprov som avslutar etapp 1. Även svenskutbildningen i etapp 2 skall avslutas med ett riksprov. Förutbildningen skall bestå av svenska och samhällsorientering, studievägledning, (yrkesorientering), studieteknik samt vid behov sådan kompletterande utbildning i engelska, matematik och naturvetenskapliga ämnen att skillnader i olika länders gymnasieutbildningar utjämnas och anpassas till de förkunskaper som svensk högskoleutbildning utgår från.

Remissinstanserna:

Kommitténs förslag har mötts genomgående positivt och tillstyrks av samtliga remissinstanser som har yttrat sig i denna fråga, nämligen *socialstyrelsen, UHÄ, CSN, SÖ, AMS, SIV, SLU, Folkuniversitetet* och *SFS*. Vissa påpekanden har förts fram:

UHÄ finner förslaget vara väl avvägt men har svårt att bedöma om det föreslagna antalet timmar är tillräckligt. Särskilt gäller detta för undervisningen i svenska. *UHÄ* menar att 600 timmar här är ett minimum. Utvecklingen måste enligt *UHÄ* följas mycket uppmärksam och man får inte tveka att omfördela resurserna, om det visar sig att antalet svensktimmar är för lågt.

När det gäller den föreslagna ämneskompletteringen under etapp 2 är det viktigt att den så långt möjligt anpassas till såväl de studerandes förutsättningar som den kommande högskoleutbildningen. Utöver de ämnen som nämns i betänkandet vill *UHÄ* påpeka att behov av ämneskompletteringar i matematik och samhällskunskap kan föreligga för studier inom sektorn för utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken liksom i samhällskunskap och europeisk historia för arkitektutbildningen för att nämna några exempel. *UHÄ* förutsätter att även sådana studier blir möjliga.

I enlighet med gäststuderandekommitténs förslag anser *UHÄ* att preparandutbildningens etapper bör avslutas med riksprov i svenska, vilka också kan genomgå direkt av dem som anser sig besitta erforderliga svensk-kunskaper. Givetvis bör här möjligheten till omprov inom rimlig tid finnas.

Därutöver föreslår *UHÄ* att också kompletteringsstudier i olika förkunskapsämnen avslutas med obligatoriska prov.

SÖ framhåller vikten av att de gäststuderande före inresan har uppe-

hållstillstånd för hela den ettåriga förutbildningen och att den fortsatta utbildningen är planerad.

SLU anser att utbildningen även bör ge viss fackspråklig utbildning. Det är även viktigt att de studerande under preparandutbildningen får studievägledning från den tilltänkta utbildningslinjen.

Folkuniversitetet anser att det slutprov som man skall avsluta med efter båda etapperna, inte bör vara lika omfattande i etapp 1 som i etapp 2. Det är viktigt att slutproven utformas likvärdigt på alla orter. Folkuniversitetet anser vidare att man bör kunna ta in invandrar- och flyktingstuderande redan i etapp 1 i de fall då man har lediga kursplatser som varit reserverade för gäststuderande, som inte anlänt.

SFS påpekar att riksproven borde få en sådan utformning att de även kan ges vid svenska beskickningar utomlands eftersom detta skulle vara det mest ändamålsenliga sättet att avgöra om en sökande som åberopar kunskaper i svenska skall få lov att slippa preparandutbildningen. Vidare anser *SFS* att preparandutbildningen bör ha fler provtillfällen än två och att möjlighet till omprov ges efter etapp 1 om man misslyckas med ett prov.

SIV och *SFS* är mycket positiva till kommitténs förslag att möjlighet skall finnas för elever att ägna en tredje termin åt de förberedande studierna. *SFS* framhåller dock vikten av att man studerar den "lucka" på en termin som kan uppstå i elevens utbildning om man utnyttjar en tredje termin.

4.2 Förslag om huvudmannaskap och målgrupp för förutbildning

Kommittén:

Kommittén föreslår att den föreslagna förutbildningen skall ha högskolan som huvudman samt att den skall anordnas inom högskolan. I etapp 1 skall endast kunna delta utomnordiska gäststuderande. I etapp 2 skall, förutom gäststuderande från etapp 1, kunna delta invandrarstuderande som får grundläggande utbildning i svenska inom sfi, nordiska (gäst- eller invandrar-) studerande och s. k. skandinavister, som i hemlandet förvärvat grundläggande kunskaper i svenska motsvarande etapp 1, samt invandrare med utländsk eftergymnasial utbildning, som för varaktig yrkesverksamhet i Sverige har behov av kunskaper i svenska.

Remissinstanserna:

Socialstyrelsen, *UHÄ*, *CSN*, *SIV*, *invandrapolitiska kommittén*, *TCO*, *SACO/SR*, *Folkuniversitetet* och *SFS* tillstyrker förslaget i stort.

UHÄ ansluter sig till förslaget om avgränsning av målgrupper för preparandutbildningen men ställer sig något frågande när det gäller kostnader för utbildningen av invandrarstuderande och nordiska studerande. Såvitt *UHÄ* kan se, har inte några beräkningar gjorts beträffande storleken av de

medel som enligt gäststuderandekommitténs förslag skulle överföras från invandrarundervisningen till preparandutbildningens etapp 2.

Från vissa håll inom UHÄ-området ifrågasätter man den föreslagna studiegången för invandrarstuderande med inledande studier inom invandrarutbildningen och därefter tillträde till etapp 2 inom preparandutbildningen. Man menar att de som planerar att fortsätta sina studier vid universitet eller högskola är mer betjänta av att redan från början studera inom den direkt högskoleinriktade preparandutbildningen.

UHÄ menar att det är svårt att entydigt förorda den sistnämnda lösningen. De invandrare som kommer direkt från utlandet utan kunskaper i svenska men med behörighet för högskolestudier, är i huvudsak flyktingar. Dessutom finns ett mindre antal anknytningsfall, dvs. studerande som av familjeskäl fått uppehållstillstånd. Vissa av dessa studerande har redan påbörjat högskolestudier. Ur högskolesynpunkt torde preparandutbildningen här vara att föredra när det gäller formen för svenskundervisningen, men bedömningen kan bli en annan om man också tar sociala aspekter i beaktande.

I sitt yttrande över SFI-kommitténs betänkande (SOU 1981: 86, 87) tar UHÄ upp frågan om undervisning i svenska för invandrare som avser genomgå högskoleutbildning. SFI-kommitténs förslag synes få konsekvenser för dessa studerandes benägenhet att genomgå SFI-utbildning resp. preparandutbildningen. En eventuell överföring av medel från SFI-utbildningen till preparandutbildningen rymmer också flera komplikationer. Frågan bör enligt UHÄ:s mening beredas ytterligare.

SIV anser dock att flyktingar med tidigare studievana bör få delta redan i etapp 1 av preparandutbildningen.

SÖ och *Komvux* motsätter sig kommitténs förslag att även invandrare skall kunna delta i förutbildningens andra etapp. SÖ menar att etapp 2 skulle komma att bli onödigt heterogen och dessutom onödigt kostnadskrävande. *Komvux* anser att invandrare bör få behörighetsgivande utbildning i svenska – liksom i andra ämnen – i gymnasieskolan eller inom *komvux*. Det finns annars en risk att invandrare splittras på två utbildningsanordnare eller deltar i kurser hos båda anordnarna.

4.3 Dimensionering och lokalisering

Kommittén:

Kommittén föreslår

att kostnadsramen, som förslagen skall ligga inom, grundas på de kostnader som beräknas bli tagna i anspråk för behörighetsgivande förutbildning av de 873 utomnordiska gäststuderande, som under år 1980 fick uppehållstillstånd för första gången,

att preparandutbildningen mot bakgrund härav dimensioneras för 615 gäststuderande som deltagare i etapp 1 och 2, samt att resurser avsätts

inom etapp 2 för kortare kurser i svenska för nordiska studerande och s. k. skandinavister. Vidare förutsätter kommittén att lika många invandrarestuderande skall kunna delta i etapp 2, men att resurser anvisas för dessa i annan ordning,

att preparandutbildningen skall anordnas vid de sex universiteterna, samt
att utbildningen på en ort skall omfatta minst tre undervisningsgrupper om 15 deltagare var.

Remissinstanserna:

De remissinstanser som har yttrat sig i frågan, *socialstyrelsen*, *UHÄ*, *SACO/SR*, *Folkuniversitetet* och *SFS*, tillstyrker förslaget, men med följande tillägg:

Det är enligt *UHÄ*:s bedömning tveksamt om de beräknade medlen för särskilda kurser för skandinavister och nordiska studerande är tillräckliga. Gruppen "nordiska studerande" består i huvudsak av finska studerande. Dessa har studerat svenska i Finland men behöver ofta kurser framför allt i hörförståelse och muntlig framställning. De finska studerande utgör en stor del av de utländska studerande i högskolan. Det vore beklagligt, framhåller *UHÄ*, om inte också denna grupp gavs faktiska förutsättningar att bedriva framgångsrika studier i den svenska högskolan. *UHÄ* förutsätter att denna fråga ägnas särskild uppmärksamhet i det fortsatta beredningsarbetet och är berett att medverka i diskussioner om lämpliga åtgärder.

SACO/SR påpekar att om antalet sökande något år skulle bli lägre än 615 bör inte förutbildningen koncentreras till några få orter utan även då fördelas på samtliga sex orter.

SFS ser de föreslagna 615 platserna som ett absolut minimum. *SFS* påstår att antalet sökande som vägras upphållstillstånd på grund av att deras försörjningsgaranti inte godkänns är mycket stort. Man bör därför i första ledet göra en rejäl överantagning. Ännu ett skäl för att göra ett överintag är att tidplanen för antagningsprocessen inte medger någon reservantagning.

4.4 Anslagstilldelning

Kommittén:

Kommittén föreslår

att medel för förutbildningen – liksom fram till och med budgetåret 1980/81 – anvisas över ett särskilt anslag. Regeringen bör i beslutet ange fördelning mellan universiteterna men möjlighet bör finnas för *UHÄ* att efter samråd med berörda universitet göra omfördelningar. I ett tidigare avsnitt redogör kommittén bl. a. för hur medel anvisats för verksamheten t. o. m. budgetåret 1980/81. Där framgår bl. a. att statmakterna anvisat medel över anslaget Vissa kurser för utländska studerande, vilka sedan fördelats mellan universiteterna av *UHÄ*.

Remissinstanserna:

Socialstyrelsen, UHÄ, SLU, Folkuniversitetet och SFS, som har yttrat sig i denna fråga, tillstyrker förslaget.

5. Vissa studiesociala insatser m. m.*Kommittén:*

Kommittén föreslår

- att* universiteten (i förekommande fall högskolorna) bygger ut sin service till utländska studerande så att en sekretariatsfunktion inrättas eller vidareutvecklas med uppgift att ge utländska studerande råd och hjälp i frågor som rör studier och vistelse i Sverige,
- att* informationen till utländska studerande förbättras och informationsmaterial utges gemensamt av berörda myndigheter och organisationer för utdelning bl. a. genom de svenska utlandsmyndigheterna,
- att* studievägledningen vid högskolan också skall omfatta uppföljande kontaktverksamhet,
- att* bestämmelserna för kyrkobokföring och bostadsbidrag tillämpas lika i hela landet,
- att* de presumtiva gäststuderande som inte omfattas av de svenska sjukvårdsförmånerna m. m. uppmanas att själva ordna försäkringsfrågan redan före inresan, och
- att* studentkårerna medverkar till att bostäder i vissa fall reserveras för gäststuderande som antagits till studier i Sverige.

Remissinstanserna:

Folkuniversitetet och SFS tillstyrker förslaget i stort.

UHÄ tillstyrker förslaget om en sekretariatsfunktion vid universiteten. *UHÄ* tillägger att det vore önskvärt att det inom de föreslagna sekretariatet upprättas ett nära samarbete mellan universitetet/högskolan och studentkåren, så att de gäststuderandes behov inom olika områden – studievägledning såväl inom preparandutbildningen som inom den egentliga högskoleutbildningen, bostadsfrågor, ekonomiska frågor etc. – kan tillgodoses på ett smidigt och ändamålsenligt sätt.

När det gäller de gäststuderandes försörjning vid tillfälliga avbrott av överföring av medel, menar gäststuderandekommittén att studentkårerna borde kunna organisera någon form av lånekassor. *UHÄ* anser att det är svårt att motivera varför detta skulle ses som en angelägenhet primärt för studentkårerna. Vid oförutsedda händelser av antytt slag måste enligt *UHÄ* förutsättas att statsmakterna i särskild ordning ger det tillfälliga bistånd som kan fordras i det enskilda fallet.

Arbetsstillstånd borde enligt *UHÄ* kunna medges i vissa fall. *UHÄ* anser att det många gånger är en fördel om gäststuderande på forskarnivå kan

anställas som assistent eller dylikt, dvs. på tidsbegränsade tjänster med koppling till den egna utbildningen. Också i andra fall kan det enligt UHÄ:s mening finnas skäl att ge arbetstillstånd. Inte minst för att undvika en social snedrekrytering med tanke på den höga försörjningsgarantin menar UHÄ, att man borde överväga möjligheten att efter exempelvis ett års framgångsrika studier ge arbetstillstånd till gäststuderande. Detta bör då alltid ske i samråd med vederbörande högskoleenhet.

CSN har inte något att invända mot att arbetstillstånd beviljas för begränsat arbete, om det finns förutsättningar för att utbildningen ändå kan fullföljas i normal takt.

TCO, Folkuniversitetet och SFS motsätter sig förslaget att gäststuderande som regel ej skall få arbetstillstånd vid sidan av studierna.

Folkuniversitetet anser att någon sorts mottagningsapparat, eventuellt i form av faddersystem vore önskvärt för nyanlända gäststuderande.

SFS påpekar vikten av att Sverige snarast nytecknar avtal med länder som vi i dag saknar avtal med, så att de utländska studerande och deras familjer ges ett fullgott skydd vid sjukdom. Beträffande "trygghetsfond" för gäststuderande hävdar SFS att studerandesammanslutningarna inte har resurser för ett sådant åtagande.

LO är, med tanke på det ekonomiska läget vid universiteten, tveksamt till förslaget att en sekretariatsfunktion inrättas.

6. Gäststipendier

6.1 Urvalskriterier vid stipendietilldelning

Kommittén:

Kommittén föreslår

att gäststipendium liksom nu främst ges för studier/forskning som med särskild fördel kan bedrivas just i Sverige,

att gäststipendium skall kunna utgå för alla typer av studier eller forskning men att stipendium endast undantagsvis skall kunna ges för fullständig grundutbildning vid högskolan om prognosen för framgångsrika sådana studier bedöms vara särskilt god,

att vid urvalet hänsyn i möjligaste mån tas till de sökandes ekonomiska förutsättningar, vilka är sämre i u-länderna.

Remissinstanserna:

SI, UHÄ och SFS, vilka har yttrat sig i denna fråga, stöder kommitténs förslag.

6.2 Omfattning av och anslagssystem m. m. för verksamheten

Kommittén:

Kommittén föreslår

att det av riksdagen år 1971 beslutade antalet gäststipendier, 100 läsårsstipendier, bibehålls och att dessas realvärde upprätthålles i framtiden.

Remissinstanserna:

SI, UHÄ, CSN, TCO, SACO/SR och *SFS* instämmer i förslaget.

SI och *SFS* beklagar dock den begränsning utredningsdirektiven ålagt kommittén. Här behövs en ordentlig uppjustering. *SFS* menar att en ökad stipendiering av studerande från främst u-länderna kan vara ett verksamt medel att modifiera den i dag olyckliga geografiska och sociala snedrekryteringen av gäststuderande. Därmed skulle även de ca 100 bilaterala stipendier som finns kunna bidra till den sociala snedrekryteringen. *SI* och *SFS* efterlyser en diskussion i denna fråga.

6.3 Anslagssystem

Kommittén:

Kommittén föreslår

att gäststipendieprogrammet återställs till och upprätthålls i den omfattning som 1971 års riksdagsbeslut avsåg samt administreras enligt nuvarande bestämmelser,

att medel till stipendier åt gäststuderande lämpligen anvisas över utbildningsdepartementets huvudtitel och bekostas via det studiesociala anslaget Studiemedel m. m. under en särskild förslagsvis betecknad anslagspost, och

att – så snart detta ter sig ekonomiskt möjligt – frågan om antalet årsstipendier till gäststuderande tas upp till förnyad prövning med sikte på dels en successiv ökning till 250 årsstipendier dels att stipendierna skall kunna kompletteras.

Remissinstanserna:

SI, UHÄ, SACO/SR och *SFS* tillstyrker förslaget.

7. Vissa studiestödsfrågor

7.1 Tillämpningen av reglerna om rätt till svenskt studiestöd

Kommittén:

Kommittén utgår från att tillämpningen av reglerna för icke svensk medborgares principiella rätt till svenskt studiestöd vad avser den tvååriga karenstiden ses över av invandrapolitiska kommittén.

Remissinstanserna:

SFS vidhåller sin tidigare uppfattning i frågan att permanent uppehållstillstånd skall ge omedelbar rätt till svenskt studiestöd.

7.2 Vissa särskilda frågor*Kommittén:*

Kommittén föreslår

- att* Sverige verkar för att internationella överenskommelser träffas med innebörd att hemlandets studiestöd får medtagas vid studier utomlands,
- att* invandrare som förvärvsarbetat en längre tid i Sverige skall kunna få svenskt studiestöd även vid sådana studier i utlandet som inte är ett led i studier vid svensk läroanstalt,
- att* Sverige i internationella sammanhang verkar för att möjligheterna till stipendier från studielandet ökas, och
- att* den föreslagna preparandutbildningen skall bli studiestödsberättigande.

Remissinstanserna:

Kommitténs förslag tillstyrks av de remissinstanser som har yttrat sig i denna fråga, nämligen CSN och SIV.

Kommittén föreslår bl. a. att invandrare som förvärvsarbetat en längre tid i Sverige skall kunna få svenskt studiestöd även vid sådana studier i utlandet som inte är ett led i studier vid svensk läroanstalt. CSN anser att prövning här bör ske från fall till fall och vara jämförelsevis restriktiv.

7.3 Prövning av ansökan om rätt till svenskt studiestöd*Kommittén:*

Kommittén föreslår

- att* handläggningen av frågor som rör icke svensk medborgares principiella rätt till svenskt studiestöd fungerar tillfredsställande och att det är angeläget att ha kvar ett särskilt organ för de centrala myndighetsuppgifterna.

Remissinstanserna:

CSN ansluter sig till kommitténs ställningstagande.

8. Behov av statistik

8.1 Högskolans statistik, antagningsstatistiken och statistik vid preparandutbildningen

Kommittén:

Kommittén föreslår

- att* uppgifter om utländska studerandes medborgarskap och status i Sverige (invandrare eller gäststuderande) tas in i högskolans register,
- att* UHÄ får i uppdrag att undersöka hur sådana uppgifter kan sekretessskyddas hos den lokala högskoleenheten och, utan att de blir offentliga, vidarebefordras till det centrala registret,
- att* antagningsmyndigheterna får i uppdrag att i sin statistik över utländska sökande och antagna redovisa gäststuderande fördelade på medborgarskap,
- att* den statistik som kommer att föras vid den föreslagna preparandutbildningen fördelas på medborgarskap och status i Sverige, och
- att* statistiken skall sammanställas av UHÄ.

Remissinstanserna:

SCB, CSN, SÖ, AMS, invandrarpolitiska kommittén, TCO och SFS tillstyrker samtliga förslag i stort.

SCB är positiv till utredningens förslag om att uppgift om medborgarskap och status (invandrare eller gäststuderande) skall finnas i högskoleregistret men vill emellertid föreslå att uppgift om status endast skall avse utomnordiska gäststuderande. Gäststuderande förbereder sig i princip för yrkesveksamhet utanför Sveriges gränser. Icke nordiska gäststuderande måste efter studietiden lämna landet. Nordiska medborgare har emellertid rätt att bo i Sverige och ta arbete här såväl under som efter studietiden och det är således den nordiska studerandes egen avsikt med vistelsen i Sverige som vid varje tillfälle avgör den studerandes status. Detta medför att status blir mycket svårt och ej heller meningsfullt att fastställa för nordiska studerande.

SCB instämmer i utredningens förslag att uppgifter om medborgarskap och status ej skall insamlas via frivilliga enkäter.

CSN tillfogar att man bör överväga att i samband med registreringen göra särskild markering för gäststuderande. Detta borde vara möjligt utan större datatekniska ingrepp.

SÖ anser att utländska studerandes medborgarskap och status i Sverige bör registreras samt att åtgärder bör vidtas för att denna statistik blir tillförlitlig. SÖ betonar emellertid vikten av att insamlade uppgifter sekretessskyddas i erforderlig omfattning.

UHÄ anser att uppgifter om i vilket land de gäststuderande genomgått gymnasial utbildning behövs för uppföljning, utvärdering och planering av

gäststuderandes studier i Sverige. Av intresse här är således inte i första hand de studerandes medborgarskap eller status utan förutbildningens "hemort", vilken oftast men inte alltid sammanfaller med de studerandes medborgarskap.

UHÄ säger att frågan om medborgarskap och status skall ingå i högskolans statistik har mötts av stor tveksamhet vid universitet och högskolor. Man inser givetvis värdet av en sådan statistik men fruktar att uppgifterna skall kunna utgöra ett hot mot den enskilde studerandens säkerhet.

8.2 Personnummer

Kommittén:

Kommittén föreslår

att riksskatteverket (RSV) ges i uppdrag att undersöka om det är möjligt och ändamålsenligt att tilldela sådana gäststuderande, som vistas i Sverige för kort tid för att bli kyrkobokförda här, ett svenskt personnummer och att RSV vid fullgörandet av detta uppdrag skall samråda med SCB.

Remissinstanserna:

UHÄ och SCB är positiva till utredningens förslag. SCB menar att personnummer på utländska studerande skulle underlätta SCB:s arbete och bidra till en kvalitetsökning av statistiken över utländska studerande.

9. UHÄ-rapport 1981:29 Antagning av utomnordiska gäststuderande

I rapportens förslagsdel behandlas först utbildningsutbudet och därefter frågan om var ansvaret för antagningen av utomnordiska gäststuderande skall förläggas. Huvudförslaget är att antagningen av utomnordiska gäststuderande beträffande flertalet slag av högskoleutbildning skall handläggas centralt av UHÄ.

Behörighets- och urvalsfrågorna behandlas i gäststuderandekommitténs betänkande. De förslag som framläggs här bygger på att det framtida urvalet av gäststuderande blir grundat på betygsmeriter. Dessutom förutsätts att sökande obligatoriskt i hemlandet skall genomgå test på sina kunskaper i engelska och att testresultatet skall ingå i underlaget för behörighetsbedömningen. Ett genomförande av den här föreslagna organisationen inom ramen för befintliga resurser för antagningsarbetet förutsätter vidare att arbetslivserfarenhet inte längre skall vara merit vid urval bland utomnordiska gäststuderande samt att behörighetsprövning som en i förhållande till antagningsarbetet fristående service skall upphöra.

Handläggningen av uppehållstillstånd förutsätts bli grundad på samma

regler som de f. n. gällande. Samordningen mellan högskoleantagning och uppehållstillståndsgivning föreslås få en fast organisation. Vägledande för utformningen har varit direktivens krav på att förfarandet skall vara så lätthanterligt som möjligt för de sökande.

Remissinstanserna:

UHÄ pekar på svårigheter i samband med antagning av forskarstuderande. Ofta är det svårt att avgöra om den studerandes förutbildning kan anses lämplig för forskarutbildning. Den studerande kan då få gå igenom vissa kurser på grundutbildningsnivå.

SLU anser att studerande bör ges garantier att efter grundutbildningen få följa det program som gjorts upp i samråd med den mottagande institutionen.

UHÄ förutsätter att handläggningen av uppehållstillstånd blir grundad på samma regler som de f. n. gällande.

TCO instämmer i detta förslag.

SACO/SR och SFS motsätter sig UHÄ:s förslag att antagning endast skall ske en gång per år och att förbud mot besvär över beslut om antagning bör föreskrivas.

UHÄ:s huvudförslag är att antagning av utomnordiska gäststuderande beträffande flertalet slag av högskoleutbildning skall handläggas centralt av UHÄ.

SFS är tveksamt över att UHÄ:s centrala antagningsenhet i framtiden kommer att kunna sätta av tillräckliga resurser för att kunna göra behörighetsprövningen och antagningen inom rimlig tid.

UHÄ förordar att behörighetsprövning inskränks till de som faktiskt ansöker om en utbildningsplats i Sverige.

SFS motsätter sig förslaget. SFS menar att det ligger ett stort värde i att presumtiva gäststuderande även i fortsättningen har möjlighet att utvärdera om de är behöriga eller ej, utan att behöva ansöka formellt om en plats.

UHÄ har i sitt remissvar föreslagit vissa avvikelser från sina tidigare förslag mot bakgrund av dels vad som i fråga om antagningsordning anförts av universitet och högskolor, dels överväganden om tillgängliga resurser och om möjligheterna att framställa informationsmaterial.

UHÄ anser liksom tidigare att all antagning till grundläggande högskoleutbildning utom konstnärlig högskoleutbildning skall göras av UHÄ. När det gäller kompletterande utbildning eller studieprogram innefattande enstaka kurser bör dock enligt UHÄ:s mening behörighetsbedömningen göras av mottagande universitet/högskola. Motivet för denna förändring i förhållande till tidigare förslag är framför allt informationsaspekten. Ett studieprogram med enstaka kurser förutsätter en så ingående information om kursinnehåll m. m., att det inte är möjligt att tillgodose ett sådant behov i ett tryckt informationsmaterial. Detaljerad kunskap om kursinnehåll finns hos dem som anordnar utbildningen. I detta fall förenklar det således för de sökande att kommunicera direkt med universitet och högskolor.

Den lokala behörighetsbedömningen bör normalt göras i så god tid att den sökande därefter kan sända in en ansökan till UHÄ, grundad bl. a. på denna behörighetsbedömning. Bedömningen bör avse den allmänna behörigheten samt särskild behörighet till den eller de kurser som avser den första terminens studier. Till därpå följande kurser — som den studerande givetvis måste uppfylla förkunskapskraven till — bör den gäststuderande få förtur. UHÄ avser att tillsammans med universitet och högskolor närmare diskutera dessa frågor för att få till stånd ett så smidigt system som möjligt.

Antagning till forskarutbildning bör som hittills göras lokalt. UHÄ menar att det vore att föredra för de studerande, om antagningen till preparandutbildningen och den grundläggande högskoleutbildningen kunde göras två gånger per år. UHÄ ser dock ingen möjlighet att genomföra detta inom ramen för nuvarande resurser. Så länge dessa är utgångspunkten måste därför antagningen göras endast en gång om året. Antagning bör emellertid avse både påföljande höstermin och därpå följande vårtermin för att möjliggöra en studiestart för preparandutbildningen två gånger om året.

Den föreslagna ordningen för antagning av gäststuderande kommer att kräva ett mycket nära samarbete mellan högskoleenheterna och UHÄ. UHÄ har f. n. endast möjligheter att avsätta relativt begränsade resurser när det gäller samordning av studievägledningsfrågor för högskolan i dess helhet.

Inom UHÄ-området har det framkommit att ett mycket stort antal till högskolestudier behöriga gäststuderande måste avvisas på grund av att de inte kan uppfylla kraven på försörjning. Dessa siffror har sådana proportioner, att UHÄ i viss utsträckning har funnit anledning att ifrågasätta den handläggningsordning som föreslagits i UHÄ-rapport 1981:29. Det gäller framför allt i vilken ordning frågan om antagning till studier resp. prövning av försörjningsgarantin skall handläggas.

Det är UHÄ:s ambition att den samordnade handläggningen av antagning till studier och meddelande av uppehållstillstånd skall kunna göras inom de i rapporten skisserade tidsramarna. UHÄ avser att snarast uppta överläggningar med såväl invandrarverket som utrikesdepartementet om de närmare detaljerna i handläggningsordningen.

UHÄ framhåller att det framlagda förslaget om hur den samordnade antagningen skall gå till innebär en utökning av UHÄ:s arbetsuppgifter jämfört med vad som gäller f. n. Handläggningen av ärenden från sökande med utländsk förutbildning har UHÄ i dag svårigheter att med befintliga resurser behandla inom en acceptabel tidsperiod.

UHÄ har prövat skilda möjligheter till att förenkla och rationalisera verksamheten. UHÄ kommer även framdeles att ägna ytterligare uppmärksamhet åt detta. Emellertid finns det vissa naturliga hinder för att denna verksamhet kan rationaliseras i lika stor utsträckning som när det gäller handläggningen av ärenden från svenska sökande.

En grundläggande förutsättning för att förslaget om den nya ordningen skall kunna genomföras är att högskolan lyckas utarbeta ett väl fungerande informationsmaterial. Jämfört med dagens situation kommer det att krävas en väsentlig utökning – med samordning mellan UHÄ, invandrarverket och högskoleenheterna – och en innehållslig förbättring av informationen till de studerande.

Särskilda resurser kommer också att krävas för uppläggnings- och utbildningsplaneringen av den föreslagna preparandutbildningen. För denna skall en central utbildningsplan utarbetas och rikspröv i svenska framställas liksom lokala planer för de i utbildningen ingående kurserna både i svenska och i kompletteringsämnen samt eventuella prov i dessa.